

Три врховна песника има Европа: једног Енглеза, једног Италијана, једног Немца. Али, Немцима је требао прелом 18-ог и 19-ог века, да би дали Гетеа. Енглези су дали Шекспира у 16-ом веку. А Италија је родила Дантеа у 13-ом веку. Није било просто и лако родити модерног генија у раним годинама Средњег века. Дантеа је родила цела Италија: читав низ оних борбених, полемичких, речитих, ватрених духова који су у фратарским мантијама, или ^{и теолошким} под филозофским тогама водили бојеве умом, идејама, карактерима; пером и усменом дебатом, страдањем и умирањем за правду, право, истину. Да споменемо ^{само} једног који ће можда многе изненадити: свети Францискус из Асиза није ни близу био само онај благи Францискус који хода бос по Умбрији и разговара с птицама, ^{на} целог живота се борио, процесао, пркосио, претио папама, цркви, францисканцима који више нису били права Мала браћа, боса браћа, сива браћа. Низови таквих људи спремили су Дантеа, и његово генијално дело највишу поезију, али дело скроз борбено полемичко, дело расправљања, доказивања, суђења, кажњавања. Један од ~~и~~ ^{Братских} типова из тих низова ^{био} је човек родом из малог италијанског места Тоди, и носи име Јакопоне да Тоди. Рођен је тридесетак година пре Дантеа / 1230-1306 /, показао особите дарове и моралну снагу већ у дечаштву, школовао се, постао учен правник у црвеној тоги. Па је онда дошла она катастрофа која неизбежно долази кад неко има да постане неко и нешто. Катастрофа споља, која односи мир и породични живот, и катастрофа изнутра која преображава дух човека. Јакопоне оставља свет, живи десетак година у пустињачкој самоћи, размишља, сабира се. Улази затим као фратар у дружину ^(францисканца) мистичког братства у дружину Мале браће, *fratres minores*, и стиче ^{тако} право да говори, пише, тврди, одриче, доказује, да се бори. Борио се, у теорији ^(и у пракси) као и свети Францискус, да се врате на снагу оригинална правила францисканска, строга правила сиромаштва, послушности и жртвовања. ^у ^(са више силе) пракси се борио ^{се бори} ~~дружиче~~ него Францискус: жестоко, силовито, сурово, дрско, против сваке дегенериције у редовима монашким, против зла у високом клиру, против неваљалства моћних и против слабости малодушних и млаких. Историјски гледан, Јакопоне да Тоди је један од ^{слабих} ~~аскета~~ ~~оне~~ лозе средњевековних мистика у Италији и Шпанији, која је дала много оригиналних

2
умова, лавовске борце, ^{своје} чувене религиозне писце и песнике. Јакопоне не само да је један од најдаровитијих религиозних песника, / било је о њему речи у овој књизи /, него је и један од најсмелијих сатиричних песника свога доба, шибалица, ^а кад је требало и "трострука канџија."

Јакопоне ^{за Рим} био природом и талентом сав драматичан. Смирено да трпи, ^{маскиран} али осирошан да се бори. Сад милостив сад нетрпељив, сад пун љубави сад пун гњева. Сад заноси свет песничком речју, сад упре прст у оно што га дражи, и провокација и сатира пробијају из њега вулкански. Срце ватрено, језик необуздан, али ум прав. Велики темперамент чинио је од Јакопона право мистика: кад га обузме ватра, ватра борбе за ^{или монашки} хришћански идеал, ватра љубави за Христа, ватра ^{или беса} бола пред ~~осудом и проклетством~~ ^{злим и неправдом} Јакопоне, као дрво у пламену, промени супстанцу, постане нешто друго. Инспирације су му тада бивале силне: визија ~~за визијом а реч~~ ја стиже визију, а реч пева, звони, куне, шибала. Поезија његова ~~је~~ ^и потиче делимично из спиритуалне његове душе, а делимично из борбеног његова духа. Певао је химне, ~~и~~ похвале, такозване лауде, и то је његова нежна, умилна, топла, или драмски снажна поезија монаха. И певао је ироничне и сатиричне строфе кроз које је, као неки Господњи хроничар, гласно казивао шта се збива међу људма и у људма, претио неваљалцима, ругао се слабићима, упирао прстом у долијале.

3
Године 1294-те, кардинали се више од године дана нису могли да сложе кога да изаберу за папу. ~~Папда~~ ^{кардиналу} Најзад да не би неком ^{кардиналу} било и сувише право, или неком и сувише криво, довели су из планине више силом него милом сиротог бенедиктинца и пустињака Петра Мороне, и сасвим против његове воље га учинили папом под именом Целестина, Целестина V.ог. Том избору право божјег човека и Христовог следбеника за поглавара цркве, нико се није могао више радovati него Јакопоне. Али, слутио је Јакопоне — па и наслутио — Петрову слабост и неборбеност. Нови папа, заиста, под првим притиском ~~непријатеља~~ ^{како} противника ~~ко~~ абдицирао је изашао из борбе, отишао натраг у самоћу. Слутећи то, Јакопоне је новом папи испевао ^{био} песму опомене, можда и охрабрења да издржи. Песма је чувена:

Che farai, Pier da Morcone? ^{Како} Како ли ћеш, Петре од Мороне?

Како ли ћеш Петре од Морона?
Ето те сад на великом једу:
Хоће ли вајдит хелијске мудрости?

Добар глас те подиг'о високо,
Пази да се како не заглибиш,
Јер ће брука бити преголема.

Кад врлину закупи бура,
Снажно треба одбијати ветар,
Да из руку не исклизне крма.

Достојанство твоје велико је,
Ал' и бура није ништа мања
.....

Не знаднеш ли дочекати борбу,
Жалосно ћеш на крају да цвилиш.

Јакопоне је тачно предвидео. Осиони кардинал Гаetano ~~наша~~ нашао је начина да папу Целестина ^у нагони на "велико одрицање", *gran rifiuto*. Речи су Дантеове. Данте је ~~напустио~~ у духу суда Јакопоновог осудио Целестина као ^{одредба} младог ~~и~~ неспособног за борбу и ставио га у пакао у својем спеву, у својој Комедији. Кардинал Гаetano успео је да себе даде изабрати на место Целестина, под именом Бонифација VIII-ог. Борба је букнула. Против Бонифација — у историји по злу познатог Бонифација — организовао се отпор, а водили су отпор два кардинала, браћа Колона. ^{Како} ~~Како~~ је већ био обичај у оно време, опасаше мачеве и ~~на~~ ^{папа} и кардинали, сабраше војске, и дође до правог боја. Папина војска је опсела тврђаву у којој су ^у ^{се} били ~~затворени~~ ~~сем~~ ~~кардинала~~ ~~и~~ ~~њихове~~ ~~војске~~ и — Мали брат Јакопоне. Мали брат је уосталом већ раније опучио био једну добру стрелу против недостојног Бонифација:

О Бонифације, папо, ¹⁷ светског си се много нажив'о,
Нећеш моћи без тога ни сада
.....
Гледао си пуно да награбиш,
Што год зграби не беше ти доста,
Харао си баш као разбојник!
.....
Прву службу кад узе да служиш,
По граду је свуд попала тама,
Не гораху на олтари свеће....

Битку је међутим добио ипак Бонифације. Кардинали Колона, у црнини, сакопцем око врата пођоше да чине покору пред победником, а Јакопона ^у ^{ме} ~~врати~~ у тамницу. Међу пацовима, слабо храњен и полунаг, Јакопоне се држи духом и темпераментом: сећа се ^{како} ~~да~~ је увек мљио Бога да му даде страдање; сећа се ^{како} ~~да~~ је раније о лир

лирским заносом певао сиромаштву и убоштву, узима ^{да каже} писаљку и пита сад сама себе:

Che farai, fra Jacopone?

Как ~~шта~~ ли ћеш, братре Јакопоне?

Ето те сад на великом јаду:

Под земљим ти даше парохију

.....

Вес'о буди, јер, гле, сада имаш

Што ~~мисли~~ ^{мисли} тридесет година

Настрадао се Јакопоне, лежао је у тамници све док Бонифације није умро. Неки ~~хр~~

хроничари тврде да је измучени Јакопоне тражио милост од свога крвника, али уза

луд. Други хроничари кажу да је Мали брат, на ^с паркастично питање Бонифација:

Њад ћеш изаћи, фра Јакопоне? — одговорио папи: ^{онда} кад ти уђеш. Вероватно има

ју право и једни и други хроничари. Издржавши мучеништво до краја, Јакопоне је

живео још само две године. Смрт је стари борац дочекао јуначки, и светачки.

2 Тај ков људи ^{сито} је спремио ^{је} Дантеа и најоригинални

ји спев света, Божанствену комедију. Јакопоне је убоги ^с сиви брат, али је борац

против званичне цркве, и судија је папи. Јакопоне је песник оног Плача Богоро

дице, / о којем је било речи у овој књизи /, који је савршена драма и лирика

заједно, и ^{исти плач} ~~он је~~ ^{је стварац} песник сатиричних и провокаторских епиграма за које се иде на

доживотно и дуго мучеништво. Тај ков пространих и потпуних људи спремио је и

родио и италијански Препород, који ^{последица} не препородити целу Европу.